

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВІДОКРЕМЛЕНИЙ СТРУКТУРНИЙ ПІДРОЗДІЛ “ВИШНЯНСЬКИЙ
ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ ЛЬВІВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ”**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Голова приймальної комісії

в.о директора Відокремленого

структурного підрозділу “Вишнянський

фаховий коледж Львівського

національного університету

природокористування”

Андрій ВАНТУХ
2023 р.

ПРОГРАМА СПІВБЕСІДИ
з предметів “Українська мова” та “Історія України”
для вступників на основі повної загальної середньої освіти
для здобуття освітньо-професійного ступеня
фахового молодшого бакалавра

2023

Розробники програми:

Бородко Р.Б., викладач української мови, кваліфікаційна категорія «спеціаліст вищої категорії», педагогічне звання «викладач-методист».

Хамець Н. Я., викладач історії України, кваліфікаційна категорія «спеціаліст першої категорії».

Програму вступного випробування розглянуто та схвалено на засіданні циклових комісій загальноосвітніх дисциплін, соціогуманітарних дисциплін та іноземних мов

Протокол № 7 від 30 березня 2023

Голова циклової комісії загальноосвітніх дисциплін

Руслана БОРОДКО

Протокол № 8 від 30 березня 2023

Голова циклової комісії соціогуманітарних дисциплін

та іноземних мов

Марія РОНДЯК

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програма співбесіди з предметів “Українська мова” та “Історія України” для вступників Відокремленого структурного підрозділу “Вишнянський фаховий коледж Львівського національного університету природокористування” (далі – Коледж) розроблена на основі чинних навчальних програм з української мови та історії України для 5-9 і 10-11 (рівень стандарту) класів загальноосвітніх навчальних закладів і програми для проведення зовнішнього незалежного оцінювання з української мови та історії України на 2023 рік, затверджених Міністерством освіти і науки України.

Конкурсний відбір на навчання для здобуття фахової передвищої освіти здійснюється за результатами вступних випробувань у формі співбесіди, якщо під час подання заяви на основні конкурсні пропозиції вступник зазначив «Претендую на участь у конкурсі на місця державного або регіонального замовлення і на участь у конкурсі на місця за кошти фізичних та/або юридичних осіб у разі неотримання рекомендації за цією конкурсною пропозицією за кошти державного або місцевого бюджету (за державним або регіональним замовленням)».

Програма співбесіди містить такі частини: пояснювальна записка, програми з предмета «Українська мова» та з предмета «Історія України», характеристика співбесіди та критерії оцінювання підготовленості вступників та рекомендована література для підготовки до співбесіди.

Зміст програм з української мови та історії України структуровано за відповідними розділами та темами.

УКРАЇНСЬКА МОВА

№ п/п	Розділи	Зміст навчального матеріалу	Державні вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки абітурієнтів
1	2	3	4
	I	Фонетика. Графіка. Орфоепія.	
1.1		<i>Звуки мови і звуки мовлення.</i> Голосні та приголосні звуки. Приголосні тверді та м'які, дзвінкі й глухі; вимова звуків, що позначаються буквами г і ґ.	Абітурієнт: <i>визначає</i> , що вивчає фонетика, графіка, орфоепія; <i>розділняє</i> в словах тверді і м'які, дзвінкі і глухі, шиплячі приголосні, ненаговошенні й наговошенні голосні; <i>визначає</i> основні випадки чергування голосних і приголосних звуків; <i>вимовляє</i> звуки в словах відповідно до орфоепічних норм; <i>правильно пише</i> й обґруntовує слова з вивченими орфограмами; <i>знаходить</i> і <i>вправляє</i> орфоепічні та орфографічні помилки на вивчені правила; <i>розділняє</i> у словах і словосполученнях явища уподібнення, спрощення, чергування; <i>вимовляє</i> приголосні звуки відповідно до орфоепічних норм;
1.2		<i>Позначення звуків мовлення на письмі.</i> Алфавіт. Співвідношення звуків і букв. Звукове значення букв я, ю, е, і.	
1.3		<i>Склад. Наголос.</i> Орфоепічний словникі словник наголосів. Вимова наговошених і ненаговошених голосних. Ненаговошенні голосні [e], [u], [o] в коренях слів. Ненаговошенні голосні, що не перевіряються наголосом.	
1.4		<i>Уподібнення приголосних звуків.</i> Спрощення в групах приголосних.	
1.5		<i>Найпоширеніші випадки чергування голосних і приголосних звуків</i> (практично). Чергування [o] – [a], [e] – [i], [e] – [i]; [o], [e] з [i]; [e] – [o] після [ж], [ч], [ш]; [и], [і] після [ж], [ч], [ш], [шч] та [г], [к], [х] у коренях слів; [г], [к], [х] – [ж], [ч], [ш] – [з'], [ц'], [с']. Основні випадки чергування ү – ө, і – ї.	
1.6		<i>Орфоепія.</i> Вимова префіксів з- (зі-, с-), роз-, без-, воз-, пре-, при-, прі- та інших, а також їх правопис.	
1.7		<i>Позначення м'якості приголосних на письмі</i> буквами ь, і, е, ю, я. Сполучення -ьо, -йо-.	Абітурієнт: <i>засвоює</i> правила використання м'якого знака та вживання

		<p>Правила вживання м'якого знака. Правила вживання апострофа. Правильна вимова та написання слів з апострофом. Подвоєння букв на позначення подовжених м'яких приголосних та збіг однакових приголосних звуків. Написання слів іншомовного походження: <i>и, і</i>, м'який знак та апостроф; подвоєння букв у словах іншомовного походження. Словник іншомовних слів.</p>	<p>апострофа; <i>розділяє</i> подвоєння та подовження приголосних; <i>виконує</i> словникові роботи татестові завдання; <i>користується</i> словником іншомовних слів.</p> <p><i>засвоює</i> основні правила переносу слів, вживання великої літери та застосовує їхна практиці.</p>
1.8		<i>Основні правила переносу слів, вживання великої літери.</i>	
	II	Лексика і фразеологія.	
2.1		<p><i>Лексичне значення слова.</i> Однозначні й багатозначні слова. Вживання багатозначних слів у прямому і переносному значеннях. Загальнозвживані (нейтральні) і стилістично забарвлені слова, діалектні, професійні слова і терміни.</p>	<p>Абітурієнт: знає, що вивчає лексикологія і фразеологія; визначає належність слів допевної лексичної категорії: однозначні й багатозначні, загальнозвживані (нейтральні) і стилістично забарвлені слова, групи слів за значенням, фразеологізми, а також їхню роль у тексті;</p> <p>пояснює значення відомих слів, їхнє походження, значення фразеологізмів, прислів'їв, приказок, крилатих висловів;</p> <p>добирає з-поміж синонімів, антонімів, фразеологізмів найбільш відповідні контексту;</p> <p>редагує тексти з лексичними помилками.</p>
2.2		<i>Групи слів за значенням:</i> синоніми, антоніми, омоніми, пароніми.	
2.3		<i>Фразеологізми.</i> Поняття про фразеологізм, його лексичне значення. Джерела українських фразеологізмів. Прислів'я, приказки, крилаті вирази, афоризми як різновиди фразеологізмів.	
2.4		<i>Групи слів за їх походженням:</i> власне українські й запозичені (іншомовного походження).	
2.5		<i>Активна і пасивна лексика</i> української мови: застарілі слова (архаїзми й історизми), неологізми.	
	III	Будова слова. Словотвір.	
3.1		<p>Корінь, суфікс, префікс і закінчення, основа – значущі частини слова. <i>Змінювання і творення слів.</i></p>	<p>Абітурієнт: виділяє у слові закінчення, корінь, префікс, суфікс та</p>

		Твірна основа. Основні способи словотворення: морфологічний (префіксальний, суфіксальний, префіксально-суфіксальний, безафіксний, складання основ (або слів); неморфологічний (перехід слів з однієї частини мови в іншу).	основу; розділяє форми слова і спільнокореневі слова; знає основні способи словотвору; визначає способитворення слів; уміє самостійно утворюватинові слова вивченими способами.
3.2		Творення складноскорочених слів.	
	IV	Морфологія. Орфографія.	
4.1		<i>Iменник :</i> загальне значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль.	Абітурієнт: знає, що вивчає морфологія; морфологічні ознаки іменника, його синтаксичну роль; особливості відмінювання іменників;
4.2		<i>Iменники</i> — назви істот і неістот, загальні та власні.	визначає рід, число, відмінки іменників, відміни та групи (тверду, м'яку, мішану), а також іменники поза відмінами;
4.3		<i>Рід іменників.</i> Іменники спільного роду. Рід невідмінюваних іменників	використовує відміковізакінчення іменників чоловічого роду другої відміни на -а (-я), -у (-ю);
4.4		<i>Число іменників.</i> Іменники, що мають форми тільки однини або тільки множини.	утворює відмікові форми іменників клічного відмінка у звертанні; називного множини, орудного однини, родового множини; уміє відрізняти правильні форми від помилкових.
4.5		<i>Відмінювання іменників.</i> Поділ іменників на відміни та групи.	
4.6		<i>Букви -а (-я), -у (-ю)</i> у закінченнях іменників чоловічого роду другої відміни.	
4.7		<i>Написання</i> і відмінювання чоловічих і жіночих імен по батькові.	
4.8		<i>Уживання</i> відмікових форм іменників; клічного відмінка у звертанні (земле, Василю, Олено, добродію, батьку).	
4.9		<i>Синоніміка</i> деяких відмікових закінчень: купив сіль (солі), хліб (хліба), твого ім'я (імені), пас ягнята (ягнят).	вивчає основні правила правопису складних іменників;
4.10		<i>Правила правопису складних іменників</i> (разом, окремо, через дефіс).	виконує словникові та тестові завдання.
4.11		<i>Прикметник:</i> Загальне значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль.	Абітурієнт: визначає морфологічні ознаки прикметника, його синтаксичну роль;
4.12		<i>Групи</i> прикметників за значенням: якісні, відносні, присвійні.	знаходить прикметники в реченнях;

4.13	<i>Ступені</i> порівняння якісних прикметників: вищий і найвищий, способи їх творення (проста і складена форми)	морфологічні ознаки, синтаксичну роль у реченні; <i>розділяє</i> розряди прикметників за значенням (якісні, відносні, присвійні), <i>відмінює</i> прикметники твердої м'якої груп; <i>творює</i> правильно форми вищого і найвищого ступенів порівняння якісних прикметників; <i>відрізняє</i> правильні форми від помилкових.
4.14	<i>Відмінювання</i> прикметників. Повні й короткі форми якісних прикметників.	
4.15	Прикметники твердої і м'якої груп, особливості їх відмінювання.	
4.16	<i>Правила правопису складних прикметників</i> (разом, окремо, через дефіс).	<i>вивчає</i> основні правила правопису складних прикметників; <i>виконує</i> словникові та тестові завдання.
4.17	Числівник: загальне значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль.	Абітурієнт: <i>знає</i> загальне значення числівника, його морфологічні ознаки, синтаксичну роль у реченні; <i>знаходить</i> числівники в тексті; <i>визначає</i> їх граматичні ознаки; <i>творює</i> і <i>вживає</i> правильно відмінкові форми числівників; <i>поєднує</i> правильно числівники з іменниками, застосовує правила правопису на письмі; <i>відрізняє</i> правильні форми числівників від помилкових
4.18	<i>Відмінювання</i> , творення та правопис складних числівників. Особливості відмінювання. Поєднання числівників із іменником.	
4.19	Займенник: загальне значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Розряди займенників за значенням, їх відмінювання та правила правопису складних слів.	Абітурієнт: <i>знає</i> значення, морфологічні ознаки і синтаксичну роль займенника; <i>знаходить</i> займенники в тексті, правильно пише складні слова; <i>відмінює</i> всі розряди займенників; <i>відрізняє</i> правильні форми займенників від помилкових
4.20	Дієслово: загальне значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль.	Абітурієнт: <i>знає</i> загальне значення дієслова, його морфологічні ознаки, синтаксичну роль; <i>знаходить</i> дієслово в реченні; <i>визначає</i> його форми, граматичні ознаки, належність дієслова до певної дієвідміни, види, часи та способи дієслів.
4.21	<i>Форми дієслова</i> : неозначені форма, особові форми, безособові форми на <i>-но</i> , <i>-то</i> (загальне означення). Неозначені форма (інфінітив) та особові форми.	
4.22	<i>Дієвідміни. Види дієслова</i> (доконаний і недоконаний).	
4.23	<i>Часи дієслова</i> .	

4.24		<i>Способи дієслів</i> (дійсний, умовний, наказовий). Безособові дієслова.	
4.25		<i>Дієприкметник</i> як особлива форма дієслова: загальне значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль.	Абітурієнт: знає значення дієприкметника, його морфологічні ознаки, синтаксичну роль, уміє утворювати активні та пасивні дієприкметники.
4.26		<i>Дієприслівник</i> як особлива форма дієслова: загальне значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль.	Абітурієнт: знає: загальне значення, морфологічні ознаки, синтаксичну роль дієприслівника, уміє утворювати дієприслівники доконаного й недоконаного видів.
4.27		<i>Правила правопису часток не -, ні -</i> з дієсловами, дієприкметниками, дієприслівниками.	уміє практично застосовувати правила правопису часток не-, ні-.
4.28		<i>Прислівник:</i> загальне значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Розряди прислівників, ступені порівняння прислівників, способи їх творення.	Абітурієнт: знає загальне значення, морфологічні ознаки, синтаксичну роль прислівника; визначає його граматичні ознаки; уміє утворювати ступені порівняння.
4.29		<i>Основні правила правопису складних прислівників.</i>	використовує на практиці правила правопису складних прислівників разом, окремо, через дефіс.
4.30		Службові частини мови: <i>прийменник, сполучник, частка,</i> їхні розряди та роль у словосполученнях і реченнях, основні правила правопису. <i>Вигук</i> як особлива частина мови, розділові знаки у ньому.	Абітурієнт: відрізняє службові частини мови: прийменники, сполучники, частки; знаходить вигуки в реченні, відрізняє їх від службових частин мови; використовує правила правопису під час виконання словникових та тестових завдань.
	V	Синтаксис. Пунктуація.	
5.1		<i>Словосполучення і речення.</i> <i>Способи зв'язку слів у словосполученні.</i> Типи словосполучень.	Абітурієнт: розділяє головне і залежнє слово у словосполученні; визначає типи словосполучень за належністю головного слова до певної частини мови, способи зв'язку слів (узгодження, керування, прилягання), речення різних видів, правильно ставить розділові знаки.
5.2		<i>Речення.</i> Порядок слів у реченнях. Головні та другорядні члени речення. Односкладні та неповні речення, розділові знаки у них.	Абітурієнт: розділяє головне і залежнє слово у словосполученні; визначає типи словосполучень за належністю головного слова до певної частини мови, способи зв'язку слів (узгодження, керування, прилягання), речення різних видів, правильно ставить розділові знаки.
5.3		<i>Тире</i> між підметом і присудком.	

5.4	Дієприкметниковий, дієприслівниковий та порівняльний звороти, розділові знаки при них.	<i>розділює</i> речення різних видів: за метою висловлення, за складом граматичної основи, за наявністю необхідних членів речення, за будовою.
5.5	Речення з однорідними членами <i>Однорідні члени речення</i> (із сполучником, безсполучником і змішаним зв'язком).	<i>правильно ставить</i> розділові знаки при однорідних членах речення та обґрутує їх; <i>знаходить</i> і <i>вправляє</i> помилки на вивчені правила; <i>правильно іntonує</i> речення з однорідними членами.
5.6	<i>Однорідні й неоднорідні означення.</i>	
5.7	Узагальнювальні слова в реченнях з однорідними членами.	
5.8	<i>Правопис.</i> Кoma між однорідними членами речення. Двокрапка і тире при узагальнювальних словах у реченнях з однорідними членами.	
5.9	Речення зі звертаннями, вставними словами (словосполученнями, реченнями) Звертання непоширені й поширені. Вставні слова (словосполучення, речення).	Абітурієнт: <i>знаходить</i> звертання, вставні слова (словосполучення, речення) у реченні; <i>аналізує</i> й <i>оцінює</i> виражальні можливості речень із звертаннями, вставними словами (словосполученнями, реченнями) в тексті;
5.10	<i>Правопис.</i> Розділові знаки у звертанні і вставних словах.	<i>правильно ставить</i> розділові знаки у звертаннях, вставних словах (словосполученнях, реченнях) та обґрутує їх; <i>знаходить</i> та <i>вправляє</i> помилки на вивчені пунктуаційні правила.
5.11	Речення з відокремленими членами. Поняття про відокремлення. Відокремлені другорядні члени речення (у тому числі уточнювальні).	Абітурієнт: <i>знаходить</i> відокремлені та невідокремлені, уточнювальні члени речення;
5.12	<i>Правопис.</i> Розділові знаки у відокремлених членах речення.	<i>правильно розставляє</i> розділові знаки у вживанні відокремлених означень, прикладок, додатків, обставинта уточнюювальних членів речення та обґрутує їх.

5.13	Складні речення і його ознаки. Складні речення без сполучників, із сурядним і підрядним зв'язком.	Абітурієнт: <i>розділяє структурні відмінності простих і складних речень, складнихречень із сурядним і підрядним зв'язком;</i> <i>знаходить у тексті складносурядні речення;</i> <i>визначає види складних речень (сполучниківі й безсполучникові), засоби зв'язку між частинами речення у складному, межі частин у складному реченні, кількість граматичних основ уньому;</i> <i>правильно ставить розділові знаки між частинами складносурядного речення й обґрунтовує їх;</i> <i>знаходить і виправляє пунктуаційні помилки навивчені правила.</i>
5.14	Складносурядні речення, його будова і засоби зв'язку в ньому. Смислові зв'язки між частинами складносурядного речення.	
5.15	Правопис. Розділові знаки між частинами складносурядного речення.	
5.16	Складнопідрядні речення, його будова і засоби зв'язку в ньому.	Абітурієнт: <i>знаходить складнопідрядні речення у тексті, у тому числі кількома підрядними частинами;</i> <i>визначає головну і підряднучастини, види складнопідрядних речень;</i> <i>розділяє сполучники ісполучні слова;</i> <i>правильно ставить коми між частинами складнопідрядного речення й обґрунтовує їх;</i> <i>знаходить і виправляє помилки на вивчені правила.</i>
	Основні види складнопідрядних речень.	
5.17	Правопис. Розділові знаки між головною і підрядною частинами складнопідрядного речення. Розділові знаки у складнопідрядному реченні з кількома підрядними частинами.	
5.18	Безсполучникове складне речення Смислові відношення між частинами безсполучникового складного речення.	Абітурієнт: <i>знаходить безсполучникові складні речення;</i> <i>визначає його основні ознаки, смислові відношення між частинами безсполучниківих складних речень;</i> <i>правильно ставить розділові знаки (кому, двокрапку, крапку з комою, тире) між частинами безсполучникового складного речення й обґрунтовує їх.</i>
5.19	Правопис. Розділові знаки у безсполучниковому складному реченні.	
5.20	Складні речення з різними видами сполучникового і безсполучникового зв'язку.	Абітурієнт: <i>знаходить у тексті складні речення з різними видами зв'язку;</i> <i>правильно розставляє в них розділові знаки й обґрунтовує їх.</i>
5.21	Правопис. Розділові знаки в складному реченні з різними видами сполучникового і безсполучникового зв'язку.	

5.22	<p>Пряма і непряма мова як засоби передачі чужої мови. Заміна прямої мови непрямою.</p> <p>Цитата як спосіб передачі чужої мови. Діалог.</p>	<p>Абітурієнт:</p> <p>знаходить речення з прямою і непрямою мовою, з цитатами, репліками діалогу;</p> <p>визначає їхні особливості, виражальні можливості;</p> <p>правильно ставить розділові знаки у прямій мові, цитаті, діалозі й обґрутує їх;</p> <p>замінює пряму мову непрямою.</p>
------	---	--

ІСТОРІЯ УКРАЇНИ

№	Розділ програми	Зміст програми
1	Вступ	Предмет історії України, її періодизація. Джерела.
2	Стародавня історія України	<p>Поява і розселення людей на території України. Кам'яний вік. Палеоліт. Мезоліт. Неоліт.</p> <p>Форми суспільної організації у кам'яному віці. Енеоліт. Трипільська культура (етнічна приналежність; поселення; господарство; релігія та культура).</p> <p>Бронзовий вік. Племена раннього залізного віку на території України: кіммерійці, скіфи, сармати (суспільний устрій, релігія, господарство, військова справа).</p> <p>Античні міста-держави на території України (причини грецької колонізації, господарство; політичний устрій; культура і релігія; найбільші міста).</p> <p>Боспорське царство. Велике переселення народів. Давні слов'яни (походження; господарство; розселення).</p> <p>Східні слов'яни. Племена східних слов'ян (заняття, вірування, побут та звичаї).</p>
3	Русь – Україна (Київська держава)	<p>Розселення східнослов'янських племінних союзів (поляни, сіверяни, уличі, тиверці, хорвати (білі хорвати), волиняни (дуліби, бужани), древляни). Назва «Русь». Руська земля. Утворення Русі-України (Київської держави). Внутрішньо- та зовнішньополітична діяльність перших київських князів (Олега, Ігора, Ольги, Святослава) Державотворення кінця Х - середини XI ст. (Володимир Великий, Ярослав Мудрий). Запровадження християнства як державної релігії. «Руська правда». Правління наступників Ярослава Мудрого. Русь Україна (Київська держава) в першій третині XII ст. Боротьба з половецькою загрозою. Роздробленість русі - України (Київської держави). Суспільно-політичне та господарське життя. Культура й духовність.</p>
4	Королівство Руське (Галицько– Волинська	<p>Об'єднання Галицького та Волинського князівств.</p> <p>Правління князя Романа Мстиславовича.</p> <p>Князювання Данила Галицького. Доля Галицько- Волинського князівства після смерті Данила Романовича.</p>

	держава) Монгольська навала.	Монгольська навала на південно-західні землі Русі. Похід Батия на Київ. Наслідки золотоординського ярма для українських земель. Суспільно-політичне та господарське життя. Культура й духовність.
5	Руські удільні князівства у складі іноземних держав у другій половині XIV – першій половині XVI ст. Кримське ханство.	<p>Боротьба Польщі, Угорщини та Литви за Галицько-Волинську спадщину. Входження українських земель до складу Литовської держави. Розгром татар на річці Сині Води. Кревська унія.</p> <p>Політичне становище українських земель після унії. Правління князя Вітовта. Городельська унія. Князювання Свидригайла Ольгердовича. Відновлення та остаточна ліквідація Київського та Волинського удільних князівств.</p> <p>Утворення Кримського ханства та його перехід у васальну залежність від Туреччини. Виникнення українського козацтва. Включення Закарпаття до складу Угорщини, Буковини до складу Молдавського князівства. Московсько-литовські війни. Господарське життя України. Розвиток ремесл та торгівлі.</p> <p>Магдебурзьке право. Соціальний устрій. Литовські статути. Антифеодальний рух. Розвиток культури та освіти.</p>
6	Українські землі в складі Речі Посполитої у другій половині XVI ст.	Люблінська унія та її вплив на українські землі. Зміни в соціальній структурі українського суспільства. Виникнення Запорозької Січі. Д. Вишневецький. Реєстрове козацтво. Козацькі повстання 90-х років XVI ст. Братьський рух. Утворення УГКЦ. Культура й духовність.
7	Українські землі в складі Речі Посполитої в першій половині XVII ст.	<p>Зміни соціально – економічному житті.. Морські походи козаків Участь українського козацтва в Хотинській війні. П. Конашевич-Сагайдачний. Козацькі повстання 1620-1630-хрр. «Ординація Війська Запорозького...». Відновлення вищої православної ієрархії. 1620 р. Петро Могила. Розвиток освіти та культури.</p> <p>Острозька академія. Києво-Могилянський колегіум. Друкарство (Швайкопль Фіоль, Франциск Скорина, Іван Федоров).</p>
8	Національно-визвольна війна українського народу середина XVII ст.	<p>Причини, характер та рушійні сили національно-визвольної війни українського народу. Її періодизація.</p> <p>Воєнні дії 1648-1649 рр. Зміни в суспільно-політичному житті. Утворення Української козацької держави – Війська Запорозького. Зборівський мирний договір. Воєнно-політичні події 1650-1653 рр.</p> <p>Білоцерківський договір. Українсько-московські відносини. Переяславська рада. Березневі статті та їх значення. Завершення війни. Діяльність Богдана Хмельницького.</p>
9	Козацька Україна наприкінці 50-80-хрр. ХХ ст.	<p>Становище Української держави після смерті Богдана Хмельницького. Гетьманування І. Виговського.</p> <p>Умови Гадяцького договору. Московсько-українська війна 1658-1659 рр. та її наслідки. Гетьманування Юрія Хмельницького.</p>

		<p>Початок поділу України.Період «Руїни» та його наслідки. Чигиринські походи турецько-татарського війська.</p> <p>Умови та значення для України Бахчисарайського мирного договору та «Вічного миру». Роль і місце Запорозької Січі під час національно-визвольної війни та Руїни.Іван Сірко.</p> <p>Занепад Правобережжя. Запорозька Січ у складі Гетьманщини. Слобідська Україна.</p>
10	Українські землі наприкінці XVII – першій половині XVIII ст.	<p>Гетьманування І. Мазепи. Коломацькі статті.</p> <p>Відродження козацького устрою на Правобережній Україні.</p> <p>Причини, перебіг та наслідки національно-визвольного повстання на Правобережжі у 1700-1704 рр. Семен Палій. Північна війна та роль українських полків в ній. Повстання І. Мазепи. Переговори Мазепи зі шведською стороною і перехід на бік Швеції.</p> <p>Воєнно-політичні акції Петра I проти українців. Полтавська битва та її наслідки для України. Конституція П. Орлика та її історичне значення.</p> <p>Гетьманування І. Скоропадського. Решетилівські статті. Обмеження автономії Гетьманщини. Перша Малоросійська колегія. Гетьманування П. Полуботка.</p> <p>Гетьманування Д. Апостола Правління гетьманського уряду .</p>
11	Українські землі у другій половині XVIII ст..	<p>Гетьманування К. Розумовського. Остаточна ліквідація гетьманства. Ліквідація автономного устрою Гетьманщини. Діяльність Другої Малоросійської колегії. Ліквідація Запорозької Січі.</p> <p>Скасування козацького устрою на Слобожанщині.</p> <p>Заселення Південної України. Гайдамацький та опришківський рухи. Коліївщина. Зміни в політичному становищі Правобережної України після поділів Речі Посполитої. Приєднання Кримського ханства до Росії. Історичні умови та особливості розвитку культури України. Стан освіти та книгодрукування. Наука. Розвиток літератури: Л. Баранович, І. Гізель, літописи Г.Граб'янки та С. Величка, «Літопис самовидця».</p> <p>Архітектура, графіка та мальство. Видатні українські композитори: А. Ведель, Д. Бортнянський, М.Березовський</p>
12	Українські землі у складі Російської імперії наприкінці XVIII – у першій половині XIX ст.	<p>Адміністративно-територіальний устрій українських земель.</p> <p>Промисловий переворот та зародження ринкової економіки. Військові поселення. Україна у вітчизняній війні 1812 р.</p> <p>Національне відродження в Україні. Декабристський рух в Україні. Південне товариство «Руська правда» П. Пестеля. Розвиток національного руху. Кирило-Мефодіївське братство. Т.Г. Шевченко. Російські та польські суспільні рухи. Антифеодальний рух на українських землях. Виступи під проводом Устима Кармелюка. Київська козаччина</p>

13	Українські землі у складі австрійської імперії наприкінці XVIII – у першій половині XIX ст. Культура України кінця XVIII – першої половини XIX ст.	Включення західноукраїнських земель до Австрійської імперії. Адміністративно-територіальний поділ. Реформи Марії Терезії та Йосифа II. Національне та соціальне становище українців в Східній Галичині, Закарпатті та Північній Буковині. Соціально-економічний розвиток Західної України. Антифеодальна боротьба на західноукраїнських землях. Повстання під проводом Л. Кобилиці. «Холерні бунти» в Закарпатті. Початок національного відродження в Західній Україні. «Руська трійця». Революція 1848 – 1849 рр. на західноукраїнських землях. Діяльність Головної руської ради. Національно-визвольний рух 1848 р. у Галичині. Розвиток освіти, науки. Література. Культурно-освітній рух. «Історія Русів». Галицько-русська матиця. Собор руських вчених. Архітектура. Образотворче мистецтво. Театр. Музика.
14	Українські землі у складі Російської імперії в другій половині XIX ст.	Селянська реформа 1861 р.: мета, зміст, та наслідки. Реформи 1860-1870-х рр. Політика російського царизму щодо України. Соціально-економічний розвиток Наддніпрянської України: сільське господарство, промисловість, торгівля, фінанси. Соціальні зміни в Україні. Суспільно-політичне життя в Україні. Валуєвський циркуляр (1863 р.). Емський указ (1876 р.). Російський визвольний рух в Україні. Польський визвольний рух в Україні. Хлопомани. Український визвольний рух. Діяльність громад. М. Драгоманов. Діяльність «Південно-Західного відділу Російського географічного товариства». Діяльність народників в Україні. Діяльність «тарасівців».
15	Українські землі у складі Австрійської (Австро-Угорської) імперії у другій половині XIX ст.	Адміністративні зміни в Австрійській імперії (1867р.). Західноукраїнські землі в Австро-Угорській імперії. Національна політика австрійського уряду щодо українських земель. Соціально-економічний розвиток Галичини, Буковини та Закарпаття. Розвиток кооперативного руху. Трудова еміграція. Суспільно-політичні рухи в Західній Україні. Народовці (українофіли). Радикали. Москвофіли. Утворення політичних партій.
16	Українські землі у складі Російської імперії у 1900-1914рр.	Утворення монополістичних об'єднань в Україні. Земельна реформа Петра Столипіна та її вплив на Україну. Консолідація української нації.. Створення політичних партій Наддніпрянщини.. Самостійницька і автономістська течії в національному русі.. Події революції 1905-1907 рр. в Україні. Діяльність українських парламентських громад в I та II Державних Думах. Діяльність «Просвіти». Посилення російського імперського наступу на Україну в 1907— 1914 рр.
17	Українські землі у складі Австро-Угорщини у 1900-1914рр. Культура України у другій	Становище промисловості та сільського господарства. Радикалізація українського політичного руху. Вплив УГКЦ на формування національної свідомості населення західноукраїнських земель. Діяльність культурно-освітнього товариства «Просвіта». Піднесення української культури.

	половині XIX ст. – початку ХХ ст.	Розвиток освіти, науки, літератури, музичного, образотворчого, театрального мистецтва. Українські підприємці-благодійники. Релігія і церква.
18	Україна в роки Першої світової війни.	Україна в геополітичних планах країн Антанти і Центральних держав. Війна та українські політичні сили. Головна українська рада. Союз визволення України. Загальна українська рада. Воєнні дії на території України в 1914—1917 рр. Українці в аrmіях воюючих держав. Українські січові стрільці. Політика російської імперії та Австро-Угорщини на українських землях у 1914-1917 рр.
19	Початок Української революції.	Революційні події в Україні в 1917- на початку 1918 р. Українізація армії. Еволюція поглядів політичних сил України в питанні самовизначення. Універсалії української Центральної Ради. Відносини УЦР з Тимчасовим урядом та більшовицькою Росією. Проголошення УНР. «Всеукраїнський з'їзд рад» у м. Харків. Перша війна більшовицької Росії з УНР. Бій біля станції Крути. Проголошення незалежності УНР. Окупація більшовицькою Росією України. Берестейський мирний договір. Вигнання більшовиків із території УНР.
20	Розгортання української революції. Боротьба відновлення державності.	Гетьманський переворот. Українська Держава. Західноукраїнська Народна Республіка. Український національний рух на Буковині й у Закарпатті. Акт злуки УНР та ЗУНР. Українсько-польська 1918-1919 рр. Директорія Друга війна більшовицької Росії з УНР. Більшовицький режим в Україні. Ухвалення конституції УСРР 1919р. Політика воєнного комунізму. Червоний терор. Військова інтервенція Антанти на півдні України. Денікінський режим в Україні. Повернення більшовицької влади. Перший Зимовий похід. Варшавська угода між УНР та Польщею. Польсько-українська війна на території України. Другий Зимовий похід армії УНР. Холодноярська республіка (1919-1922 рр.). Культура та духовність
21	Встановлення комуністичного тоталітарного режиму в Україні.	Масовий голод у південних губерніях УСРР. Антирелігійна кампанія. Неп в УСРР. Входження УСРР до складу СРСР. Утворення Кримської АСРР. Національна політика радянської влади в УСРР. Молдовська АСРР. Суспільно – політичне життя. Ліквідація багатопартійності. Політика коренізації/українізації в УСРР. Згортання непу і перехід до директивної економіки. Індустриалізація Кампанія з ліквідацією з не писемності дорослих. Культура. Духовне життя.
21	Утвердження більшовицького тоталітарного режиму в Україні.	Форсована індустриалізація, Насильницька колективізація. Примусові хлібозаготівлі. Опір селянства. Голодомор 1932—1933 рр. - геноцид Українського народу. Масштаби та наслідки Голодомору. Масові репресії та їх ідеологічне виправдання більшовицьким режимом. Політичні процеси 1920-х початку 1930-хрр. Згортання українізації. Ідеологізація суспільного життя в Україні. Культ особи.

		Великий терор. Биківня та інші місця масових поховань жертв репресій. Національно – демографічні зміни. Розстріляне відродження. Антирелігійна кампанія.
23	Західноукраїнські землі в міжвоєнний період.	Правовий статус українських земель у складі Польщі. Національна політика та міжнаціональні відносини. Економічне і соціальне становище населення українська кооперація. Просвітні організації краю. Українські політичні і громадські організації. Українська військова організація та ОУН. Українські землі в складі Румунії Татарбунарське повстання. Суспільно – політичне життя. Українські землі в складі Чехословаччини. Правовий статус Закарпаття Суспільно – політичне й соціально – економічне життя.. Карпатська Україна. Карпатська Січ. Культура та духовність. Політичне і культурне життя української еміграції.
24	Україна в роки Другої світової війни.	Українське питання в міжнародній політиці напередодні Другої світової війни. Радянсько-німецькі договори 1939 р. Початок Другої світової війни. Окупація Червоною армією Галичини, Волині, Північної Буковини, Хотинщини та Південної Бессарабії. Радянізація. Масові політичні репресії 1939-1940 рр. Початок німецько-радянської війни. Бойові дії в 1941-1942 рр. Відступ Червоної армії. Мобілізаційні заходи. Злочини комуністичного тоталітарного режиму. Окупація України військами Німеччини та її союзниками. «Новий порядок». Масове знищення мирного населення Голокост Опір окупантам. Український національно визвольний рух.. Проголошення Акта відновлення Української держави. Поліська Січ. Українська повстанська армія. Українсько-польське протистояння. Радянський партизанський рух. Бойові дії 1942-1943 рр. Вигнання німецьких військ та їх союзників з Правобережної та південної України. Депортація кримських татар та інших народів Криму. Завершення бойових дій на території України. Внесок українського народу в перемогу над нацизмом. Українське питання на Тегеранській, Ялтинській і Потсдамській конференціях Ціна війни. Культура й духовність.
25	Україна в перші повоєнні роки (1945 - початок 1950-хр.)	Україна - співзасновниця ООН. Встановлення кордонів УРСР у міжнародних договорах. Посилення радянізації та репресії у західних областях УРСР. Український визвольний рух у 1944-1950-хр. Обмін населення між Польщею й УРСР. Масові депортациї (1944- 1946 рр.). Операція «Вісл» і «Захід». Ліквідація УГКЦ. Внутрішньо – політична і економічна ситуація в УРСР. Масовий голод 1946-1947 рр. Ідеологічні кампанії. «Чистки» творчої інтелігенції. Культура й духовність.
26	Україна в умовах десталінізації.	Участь українців у повстаннях у сталінських концтаборах ХХ з'їзд КПРС. Десталінізація і лібералізація суспільного життя. Зміни адміністративно-територіального устрою: входження кримської області до складу УРСР. Зміни в управлінні господарством.. Зародження дисидентського руху

		та його течії. «Шістдесятництво». Антирежимні виступи 1960-х рр. Культура й духовність.
27	Україна в період загострення кризи радянської системи.	Ідеологічні орієнтири партійно радянського керівництва. Конституція УРСР 1978 р. Економічна ситуація в УРСР. Дисиденський рух: течії, форми і методи боротьби. Українська громадська група. Сприяння виконанню Гельсінських угод. Самвидав. Культура й духовність
28	Відновлення незалежності України.	Початок перебудови в СРСР. Чорнобильська катастрофа. Стан економіки Шахтарські страйки. Гласність і політичний плюралізм. Український національно-демократичний рух. Зміни в політичному керівництві УРСР. Формування багатопартійної системи. Вибори до Верховної Ради УРСР і до місцевих рад 1990 р. Декларація про державний суверенітет України. Революція на граніті. Створення Автономної Республіки Крим (АРК). Меджиліс кримськотатарського народу (червень 1991 р.). Спроба державного перевороту в СРСР у серпень 1991 р. Акт проголошення незалежності України. Референдум і вибори Президента України 1 грудня 1991 р. Розпад СРСР. Міжнародне визнання України. Культура. Духовне відродження.
29	Становлення України як незалежної держави. Творення нової України	Державотворчі процеси в незалежній Україні. Повернення кримських татар на Батьківщину. Статус Криму. Суспільно-політичне життя. Особливості формування багатопартійності. Конституція України. Економіка України в 1991-1998 рр. та в 1998-2004 рр. Запровадження гривні. Демографічні та міграційні процеси. Олігархічна система. Початок інтеграції в європейський і світовий простір. Політична розбудова суспільства. Рухи протесту на початку 2000-х рр. Помаранчева революція. Україна в системі міжнародних відносин. Суспільно-політичне життя України в 2005-2013 рр. Авторитарний режим Віктора Януковича. Революція Гідності. Небесна Сотня. Анексія Росії Криму. Агресія Росії проти України. Російсько-українська війна. Добровольчі батальйони. Волонтерський рух. Реакція світової спільноти. Спроба мирного врегулювання. Соціально-економічний розвиток України до і після 2014 р. Євроінтеграційний поступ України: угоди про асоціація між Україною та ЄС. Режим безвізового в'їзу в країни ЄС для громадян України. Культура й духовність.

ОСНОВНІ ВИМОГИ ДО ЗНАНЬ І УМІНЬ ВСТУПНИКІВ

Вступник повинен знати:

- знання дат, хронологічних меж, періодів найбільш важливих історичних подій і процесів;
- знання фактів, місця, обставин, учасників, результатів подій;
- співвіднесення одиничних фактів і типових загальних явищ;
- визначення характерних суттєвих рис історичних явищ і подій;
- знання історичних понять термінів, їх визначень;
- розкриття причинно-наслідкових зв'язків між подіями.

Вступник повинен вміти:

- порівнювати, аналізувати, узагальнювати і критично оцінювати історичні факти та діяльність осіб;
- оцінювати події та діяльність людей в історичному процесі з позиції загальнолюдських цінностей;
- співставляти історичні події, процеси з періодами (епохами);
- розрізняти тенденційно подану інформацію;
- опірюватись у науковій періодизації історії України;
- аргументовано на основі історичних фактів відстоювати власні погляди на ту чи іншу проблему.

ХАРАКТЕРИСТИКА СПІВБЕСІДИ ТА КРИТЕРІЙ ОЦІНЮВАННЯ ПІДГОТОВЛЕНОСТІ ВСТУПНИКІВ

Для проведення співбесіди передбачаються запитання рівень яких відповідає чинній програмі. Матеріали співбесіди включають 10 питань з двох предметів та мають теоретичну спрямованість.

Запитання для проведення співбесіди укладають викладачі української мови та викладачі історії України коледжу, розглядають та схвалюють циклова комісія загальноосвітніх дисциплін та циклова комісія соціогуманітарних дисциплін та іноземних мов, і затверджує голова приймальної комісії коледжу.

Запитання складені з наміром виявити ступінь сформованих ключових компетентностей та наскрізних вмінь та вміння висловити думку. Кожен вступник отримає 10 запитань, серед яких 5 запитань з української мови та 5 запитань з історії України. Відповідь на кожне запитання оцінюється балами від 0 до 20.

16–20 балів якщо вступник: – безпомилково відповів на всі питання; – повно розкрив зміст матеріалу, передбаченого заданими питаннями; – виклав свої знання грамотною мовою в певній логічній послідовності; – показав вміння ілюструвати теоретичні положення конкретними прикладами; – відповідав самостійно без навідних питань викладача. Можливі одна–дві неточності при висвітленні другорядних питань або в судженнях, які вступник легко виправив після зауваження викладача.

11–15 балів, якщо відповідь, в основному, задовольняє попереднім вимогам, але при цьому має один із недоліків: – у викладі допущено невеликі прогалини, які виправлено при зауваженні викладача; — допущено помилку або більше двох недоліків при висвітленні додаткових питань, які легко виправлені при зауваженні викладача.

6–10 балів виставляється у таких випадках: – неповно розкрито зміст питань, але показано їх загальне розуміння; – допущено помилки у визначенні понять, використанні наукової термінології, які виправлені після декількох навідних питань; – вступник не справився з питаннями на виявлення логічного мислення, показав недостатню сформованість основних умінь і навичок.

0–5 балів виставляється у випадках: – виявлено незнання або нерозуміння навчального матеріалу; – вступник не відповів на більшу половину питань; – допущено помилки у визначенні понять, висвітленні теоретичних положень, які не виправлено при зауваженнях викладача; – вступник не володіє науковою термінологією.

На відповідь вступнику дається до 10 хвилин. За потреби вступник може занутувати на проштампованому аркуші паперу зміст одержаних запитань. Повну відповідь з аналізом і формулюванням визначень вступник дає усно.

При оцінюванні відповіді вступника потрібно керуватися такими критеріями:

правильність і повнота відповіді; ступінь усвідомленості, розуміння вивченого; здатність практично реалізувати набуті знання; мовленнєве оформлення відповіді; рівень самостійності вступника під час усної відповіді. Відповідь вступника має бути зв'язною, логічно послідовною; відповідаючи, він повинен виявляти теоретичні знання з тієї чи іншої теми, уміти практично застосовувати правила, обґрунтовувати їх, аналізувати визначені програмою явища. Відповідь вступника оцінюється, результат мотивується.

Інформація про результат співбесіди оголошується вступникам в день її проведення.

Використання електронних приладів, підручників, навчальних посібників та інших матеріалів під час співбесіди заборонено.

Максимальна кількість балів за результатами співбесіди – 200. Мінімальний бал, з яким вступник допускається до участі у конкурсі – 100. Вступник, що отримав менше 100 балів отримує негативну оцінку («незадовільно»).

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ:

1. Дудка О.О., Шевелева Л.А. Український правопис. Практикум. 5-11 класи. – В-во «Гімназія», 2011.
2. Заболотний О.В., Заболотний В.В. Українська мова: Підручник (рівень стандарту). – В-во: «Генеза», 2017.
3. Козачук Г.О. Українська мова для Вступників: навчальний посібник. - К.: Вища школа, 2007.
4. Пентилюк М.І., Гайдаєнко І.В. Українська мова: Підручник. – К.: Освіта, 2009.
5. Юшук І.П. Українська мова. Практикум з правопису української мови. - К.: Освіта, 2007.
6. Український правопис. - К.: Наукова думка, 1995.
7. Збірник тестових завдань з української мови та літератури: Посібник для підготовки до зовнішнього незалежного оцінювання випускників середніх шкіл і вступників до Національного університету «Львівська політехніка» / Укл.: Г.Л. Вознюк, І.П. Василишин, І.Б. Ментинська. – Львів, 2013. – 476 с.
8. Авраменко О.М. Українська мова. Довідник. 1500 завдань у тестовій формі. 5-11 класи. – В-во «Грамота», 2010.
9. Дудка О.О., Шевелева Л.А. Українська мова. Комплексний довідник. 5-11 класи. – В-во «Гімназія», 2011.
10. Зубков М. Українська мова. Універсальний довідник. - Харків: ВД «ШКОЛА», 2009.
11. Новий довідник: Українська мова. Українська література. - К.: ТОВ «КАЗКА», 2008.
12. Орфографія української мови: просто про складне / Радченко І. - К.: Шкільний світ, 2008.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА З ІСТОРІЇ УКРАЇНИ

1. Бойко О.Д. Історія України: Навч. посібник. /3-те вид., вип., доп. – К.: Академвидав, 2007. – 688 с.
2. Видатні постаті в історії України IX—XIX ст. : Короткі біографічні париси. — К., 2002.
3. Власов В. Історія України: Підручник для 7 кл. загальноосвіт. навч. закл. – К.: Генеза, 2005. – 280 с.
4. Власов В. Історія України: Підручник для 8 кл. загальноосвіт. навч. закл. – К.: Генеза, 2005. – 256 с.
5. Власов В. Історія України: Підручник для 9 кл. загальноосвіт. навч. закл. – К.: Літера ЛТД, 2017. – 304с.
6. В'ятрович. В. Україна. Історія з грифом «Секретно»/ В. В'ятрович. – Харків: Книжковий Клуб « клуб Сімейного Дозвілля», 2014. – 512с.: іл.
7. Гісем О. В. Історія України (рівень стандарту) :підруч.для 10кл. закл. загал.серед.освіти/О. В. Гісем, О.О. Мартинюк —Харків: вид-во «Ранок»,2018.- 240с. : іл.
8. Гупан Н.М., Пометун О.І., Фрейман Г.О. Новітня історія України: 11 кл.:навч.

- посібник Грицак Я. Нарис історії України: Формування ыодерної української нації XIX—XX
9. Грицак Я. Нарис історії України. Формування модерної української нації XIX—XX ст. —К: Генеза, 1996.
10. Земерова Т. Історія України. Комплексна підготовка до ЗНО і ДПА /Т. Земерова. – Тернопіль: Підручники і посібники, 2021- 640с.
11. Земерова Т. Історія України. Тестові завдання у формі ЗНО /Т. Земерова. – Тернопіль: Підручники і посібники, 2021- 144с.
12. Земерова Т. Історія України. Таблиці та схеми /Т. Земерова. – Тернопіль: Підручники і посібники, 2020- 448с.
13. Кондратюк К. Новітня історія України 1914-1945рр. – л., Видавничий центр ЛНУ імені І. Франка, 2007. – 262с.
14. Кузьо Т. Війна Путіна проти України. Революція, націоналізм і криміналітет. – К: Дух і Літера, 2018. – 560с.
15. Мудрий М.М. Історія: України і світ(інтегр. курс, рівень стандарту) : підруч. для 11- го кл. закл. заг. серед. Освіти/ М. Мудрий, О. Аркуша. – К: Генеза, 2019. – 204с.
16. Хлібовська Г. М. Історія України. Рівень стандарту: підруч. для 11 класу за- кладів загальної середньої освіти/ Г. М. Хлібовська, О.В. Наумчук, М. Є Крижанов- ська, І. Б. Гирич, І. О. Бурнайко. – Тернопіль: Астон, 2019. – 256с.: іл.
17. Фуизулін Я., Гінда В. Україна у вогні минулого століття. Постаті, факти, версії. – Харків: : Книжковий Клуб « клуб Сімейного Дозвілля», 2015. – 352с.: іл.
18. Яковенко Н. Нарис середньовічної та ранньомодерної України. – 2-ге вид. , перероблене та розширене. К.: Критика, 2005. – 584с.: іл.
19. Відеокурс. Історія України . режим доступу:

<https://uahistory.co/video/ukraine100x3/>